

A TÁJÉKOZTATÁS SZEREPE A MODERN VILÁGBAN

Piróg, Wojciech^{1/}

Varsó

1. A TÁJÉKOZTATÓ ANYAGOK MENNYISÉGE

A tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás komoly problémát jelent korunkban. Ha jövőjéről kívánunk beszélni, számos tényezőt kell figyelembe vennünk, többek között a következőket:

- a tájékoztatás közvetlen befolyást gyakorol a tudományos a gazdasági élet fejlődésének ütemére;
- maga a tájékoztatás integrális része a kutatási és gazdasági tevékenységnek;
- a tájékoztató anyagok mennyisége nagyon gyors ütemben növekszik;
- a tájékoztatás forrásainak egyre újabb formái alakulnak ki, és maguk a tájékoztató anyagok is új formában kénytelenek jelentkezni, előállításukra új módszereket dolgoznak ki;
- komoly problémaként jelentkezik a tájékoztatási folyamatok gépesítése és automatizálása. A gyorsaság érdekében egyidejűleg akarják megoldani a nyelvi problémát és az információk gyors továbbításának kérdését.

A világot elárasztja a tudomány és technika vívmányairól, az új találmányokról, az új technikai és szervezési megoldásokról, a gazdasági helyzet alakulásáról, az új munka- és munkaszervezési módszerekről stb. szóló információk sokasága. Minden emberi tevékenység elemzés és tökéletesítés tárgyát képezi. A régi megoldásokat újakkal, jobbakkal, előnyösebbekkel és gazdaságosabbakkal cserélik fel. Az információk tömege egyenes következménye a tudományos-, műszaki- és

^{1/} A CIINTE /a varsói Központi Tudományos, Műszaki és Gazdasági Tájékoztatási Intézet/ igazgatója.

gazdasági szakirodalom, vagyis a számottevően megnövekedett könyv és folyóirat, szabadalmi leírás, kutatási- és utijelentés, tervezési és szerkesztési segédlet, gazdasági beszámoló, konferenciáról, kongresszusokról szóló jelentés, műszaki szabvány és katalógus, prospektus, árjegyzék, műszaki filmek stb. mennyiségének.

A második világháborút követő időszakot az irodalomban sokszor az "információs áradat" vagy újabban az "információ-robbanás" időszakának nevezik. Ennek az az oka, hogy a rohamos ütemben fejlődő tudományos és műszaki színvonal évről-évre növekvő mennyiségű tudományos és műszaki kiadvány megjelenését eredményezi. Az 1900-1960. közötti időszakban ötszörösére nőtt a publikált és nem publikált tudományos és műszaki irodalom együttes mennyisége.

1945-1963. között a Párizsi Konvencióhoz tartozó országokban kiadott szabadalmak száma az alábbiak szerint alakult:

Evek	1945	1948	1958	1963
Kiadott szabadalmak	72 680	103 305	192 424	279 590

Évről-évre növekszik a tudományos, műszaki konferenciákon, kongresszusokon, munkailéseken, tudományos szimpoziumokon elhangzott és közzétett beszámolók és más hasonló publikációk száma. Ezeknek a kiadványoknak a zöme nem kerül kereskedelmi forgalomba.

Nehéz lenne világméretben felbecsülni az olyan közzétett és közzé nem tett dokumentumok mennyiségét, mint pl. a befejezett kutatásokról szóló jelentések. Ezek igen értékes tájékoztatási forrást képeznek. Egyedül a washingtoni Clearinghouse for Federal Scientific and Technical Information évente több mint 50 000 kutatási jelentést és beszámolót gyűjt össze. Ez az intézet nyújt tájékoztatást az USA-ban állami dotációval végzett kutatásokról. Kéthetenként megjelenő kiadványában közzéteszi az összegyűjtött beszámolók és jelentések referátumait "US. Government Research and Development Reports" címmel. Többek között a Clearinghouse is gyűjti és terjeszti az érdekelt intézmények és tudományos intézetek körében a külföldi tudományos és műszaki kiadványokról készített fordításokat.

Évről-évre növekszik a statisztikákban figyelembe nem vett és a tájékoztatási kiadványokban nem szereplő diploma-munkák, doktori és egyéb, tudományos fokozatok elnyerése érdekében készített diszsertációk száma is.

A részletes elemzés azt mutatja, hogy a világon közzétett tudományos és műszaki kiadványok száma jelenleg kb. 10 évenként duplázódik meg.

A növekedésnek ezt a mértékét alapul véve, a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás forrásait képező tudományos és műszaki kiadványok száma 1985-ben előreláthatólag az alábbiak szerint alakul:

nem publikált kiadványok	- kb.	250 000 kötet
időszaki kiadványok	- kb.	100 000 "
szabadalmi leírások	- kb.	1 000 000 "
un. cégirodalom	-	néhány százezer db

K. LESKI az Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji 1965.6. számában 2,5 millió darabra teszi azoknak az 1960-ban készült tudományos és műszaki dokumentumoknak a számát, amelyeket tájékoztatási forrásként kellene tekinteni. Ebből a számadatból kiindulva, a tájékoztatás szempontjából számbavehető publikációk mennyiségének növekedése 1985-ig az alábbiak szerint becsülhető:

Év	Dokumentumok száma millióban
1960	2,5
1965	3,9
1975	9,0
1985	20,0

Hangsúlyozni kívánjuk, hogy bár a közölt adatok becsültek, a nagyságrendekre rámutatnak és jelzik a tájékoztatási szolgálatra váró hatalmas feladatokat.

A fenti számok csak azoknak az anyagoknak az évi növekedését jellemzik, amelyek a folyamatos tájékoztatás tárgyát kell, hogy képezzék. A visszakereső tájékoztatást szolgáló tájékoztatási kiadványok felölelik az előző időszakból származott anyagokat is. A tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztató szervek túlnyomó többségükben 5-10 éven keresztül őrzik a tájékoztató anyagokat. A tájékoztatási szükségletek szempontjából nézve minél gyorsabb ütemű az adott terület fejlődése, annál rövidebb ideig aktuális a dokumentum. A dokumentumok óriási és gyors ütemben növekvő tömegének bedolgozása és felhasználása komoly és nehezen megoldható probléma.

Évről-évre növekszik a dokumentált tételek és a szakirodalmi tájékoztató kiadványok száma - különféle kivonatok, bulletinek, szemlék -, amelyek a különféle szempontok szerint válogatott forrásokról információkat közölnek. Például az orvostudomány és a biológiai tudományok területén világviszonylatban 3865 tájékoztató kiadvány kerül kiadásra, de még a számítógépek aránylag fiatal területén is 160 dokumentációs kiadvány készül. Mindamellett úgy becsülik, hogy a tudományos és technikai értéket képviselő kiadványoknak igen jelentős része - mintegy 30 %-a - egyáltalán nincs dokumentálva és a bennük közölt anyag nem található meg a tájékoztatási kiadványokban.

2. A TÁJÉKOZTATÁS FELHASZNÁLÁSÁNAK SZÜKSÉGESSÉGE

A tudomány és a termelés világviszonylatban gyorsütemű fejlődése következtében szükséges, hogy állandóan és rendszeresen figyelemmel kísérjük és felhasználjuk az egyes területeken elért eredményeket. A kizárólagosan saját erőkre és eszközökre való támaszkodás a többi országokhoz képest elkerülhetetlenül rohamos lemaradáshoz vezet. Ez a megállapítás az összes állami szervekre, a gazdasági ágazatokra és az egyes vállalatokra is vonatkozik.

A tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás feladata meggyorsítani, elősegíteni a tudomány, a technika és a gazdasági élet fejlődését az adott országban, rendelkezésre bocsátani a szükséges adatokat az ország fejlesztési terveinek kidolgozásához és a tervek végrehajtásához. A közelmúlt bizonyos időszakára vonatkozó adatok elemzése lehetővé teszi az extrapolálást és olyan következtetések levonását, amelyek rávilágítanak a fejlődés további irányára és valószínű ütemére. A távlati tervezés problémái mind nagyobb szerepet játszanak, amellet a tervek mind hosszabb és hosszabb időszakra vonatkoznak. Feltétlenül szükséges azonban, hogy az adott problémákra vonatkozóan megfelelő tájékoztatás álljon rendelkezésre. A távlati tervezés szükségessé teszi, hogy időben figyelembe vegyük a folyó tervezésben mindazokat az elemeket, amelyek alapvetően befolyásolják a tevékenységi és életfeltételeket. Például a városok fejlesztési terveinek figyelembe kell venniük a közlekedés perspektivikus feltételeit és eszközeit. A második világháborút követően a gépkocsik számának növekedése súlyos problémát jelent a nagyvárosok számára és jelenleg sok országban nagy gondot okoz mind a városok vezetőinek, mind pedig a gépkocsitulajdonosoknak.

Prognózisok alapján alakíthatók ki a tudományos kutatásoknak azok az irányai és tervei, amelyek az egyes problémák konkrét megoldásaihoz hivatottak elvezetni. A tudományos kutatások tervének kidolgozásakor alapul veszik az adott probléma pillanatnyi helyzetére és fejlődési tendenciáira vonatkozó összegyűjtött belföldi és külföldi tájékoztató anyagot. Ezeknek alapján lehet a terv tematikáját a lehető legcélszerűbben megválasztani. A tervezés során azt is tudni kell, hogy a tervbe felvett feladat az eddigiek során megoldást nyert-e, akár belföldön, akár pedig külföldön. Ha a feladatot már az országon belül megoldották, akkor az újbóli kutatás felesleges eszközfelhasználás lenne, az erre fordított eszközöket ebben az esetben más feladatok megoldására lehet felhasználni. Ha viszont a feladatot külföldön oldották meg, akkor érdemes fontolóra venni azt, hogy vajon mi előnyösebb: saját kutatások elvégzése, vagy pedig - a lehetőséghez képest - a külföldi kutatási eredmények felhasználása. Az iparban így jelentkezik a licenciavásárlás problémája. A második világháború után gyors ütemben növekvő problémát jelent a licenciákkal lebonyolított nemzetközi forgalom állandó növekedése. Ez a forgalom nem más, mint az emberi tudományos és műszaki ötletek, valamint a tudományos kutatási eredmények kereskedelmi cseréje. Egyre több ország vesz ebben részt. Jellemző Japán példája: ez az ország 1945. után gyors ütemben fejlesztette iparát külföldi licenciák vásárlása alapján, nem várva meg azt az időt, amikorra rendelkezésére állnak saját tudományos kutatási eredményei.

Ezeket a kutatómunkákat Japán egyébként párhuzamosan végezte és fejlesztette, és az utóbbi években már saját megoldásokat is adott el külföldre. A tájékoztató adatok szerint Japán 1945. és 1965. között több mint 3000 licenciat vásárolt meg; ezen belül tekintélyes mennyiséget képvisel az elektronika és a vegyipar szakterülete. Az ország licenciás fizetési kötelezettségek címén kb. 150 millió dollárt fizetett ki évente ebben az időszakban. Az 1961-1965-ös évek között Japán kb. 300 licenciat adott el külföldre és ezen a címen kb. 40 millió dollárt kapott évente. Másik példa Svédország: a svéd ipar sok új megoldást külföldi licenciák megvásárlásával vezet be. Természetesen a licenciák megvásárlása, az érdeklődésre számot tartó megoldások felkutatása és kiválasztása megfelelő információkat igényel.

A tudományos kutatási terv végrehajtása szintén megköveteli az információk felhasználását. Gondolunk itt arra, hogy a kutatás folyamán fel kell használni más kutatók tapasztalatait, és össze kell vetni a saját eredményeket mások eredményeivel. Amerikai, szovjet és angol adatok szerint a szakirodalmi vizsgálódások, kutatások például a kémia területén a kutatások egészére előirányzott időknek kb. 30 %-át emésztik fel.

A tudományos kutatások eredményeinek a gyakorlatban való hasznosítása megköveteli a kutatásokról szóló tájékoztatásnak az érdekeltekhez történő eljuttatását. A tudományos kutatások párhuzamoságának kiküszöbölésére és a felhasználás fokozására irányuló igyekezet elvezetett oda, hogy sok országban, többek között Lengyelországban is megszervezték a befejezett fontosabb tudományos kutatási munkák központi nyilvántartását és az ezekről a munkákról történő tájékoztatást.

A tudományos kutatások problémájához hasonló problémák a vállalatok, trösztök és az egyesülések műszaki fejlesztési terveinek kidolgozása és végrehajtása során is felvetődnek. Ezeknek a terveknek minden egyes tervpontját össze kell vetni a megfelelő tájékoztató anyagokkal, és végrehajtásukkor tekintetbe kell venni az azokban foglaltakat. Vonatkozik ez a szervezés és gazdasági fejlesztés témakörére is. A műszaki fejlesztés főleg a tervező, szerkesztő és technológiai irodákban születik, jön létre. Az ezekben az irodákban végzett munka színvonala dönti el az alkalmazott megoldások újszerűségét és minőségét. Az említett szervezeti egységek munkájához elengedhetetlenül szükséges a megfelelően összeválogatott információ. Különösen olyan tájékoztató anyagok szükségesek, amelyek új szerkesztési és technológiai megoldásokról, új termékekről, új anyagokról és műanyagokról szolgáltatnak adatokat. Az említett tájékoztató anyagok sorában vezető helyet foglalnak el a szabadalmi leírások és az ún. vállalati irodalom - a katalógusok és prospektusok.

Eppen ezért mindenütt, ahol tudományos, műszaki, szervezési és gazdasági döntéseket hoznak, szükség van tájékoztatásra. Vonatkozik ez minden szintre és munkakörré. Különösen fontos a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás a vezetési folyamatban. Egy probléma megoldásakor az optimális döntés meghozatala függ a szükséges információk előzetes beszerzésétől. Bár a vezetés folyamatában a dön-

téseknek csupán egy részéhez szükségesek az intézményen kívülről származó tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztató anyagok, a többi döntés meghozatalakor pedig az adott intézmény belső adataira és tájékoztató anyagaira támaszkodnak, mindazonáltal az első típusú döntéseknek nagy jelentőségük van, mert azok főleg a fejlesztés problémáit érintik. A döntések súlyát illetően különleges jelentőségű a vállalatok, trösztök, egyesülések, ipari vezetők és az állami vezetés tájékoztatása. Minél magasabb a szervezeti szint, annál általánosabb és alapvetőbb jellegűek a döntések, annál nagyobbak a döntések kihatásai. A döntések tárgyát képező kérdések megkövetelik a tájékoztató anyagoknak alkalmazkodását a problémákhoz. Információkkal kell segíteni pl. az olyan típusú döntések meghozatalát, amelyeknek következménye

- új termelési módok bevezetése,
- exporttermelés beindítása és az exportfeltételek meghatározása,
- beruházási programok és tervek megállapítása,
- új technológiák bevezetése, új üzemszervezési megoldások a szervezeti egységben stb.

A megfelelő döntések meghozatalához az állami vezetésnek szüksége van azokra a tájékoztatói adatokra, amelyek az ország saját helyzetét jellemzik: a nemzeti jövedelem növekedésének, az életszínvonalnak, az ipar fejlődési irányainak, a termelés szerkezetének, a beruházási kiadásoknak a mutatóira, valamint a vezető szerepet játszó népgazdasági ágakra vonatkozó műszaki-gazdasági mutatókra. A hazai adatok összevetése a fejlett iparral rendelkező országok adataival lehetővé teszi az ország helyzetének meghatározását és következtetések levonását olyan intézkedések tekintetében, amelyeket a további fejlődés érdekében foganatosítani kell.

A szocialista országokban a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatásnak rendkívül fontos szerepe van a központi állami vezetés segítségével, minthogy ez a vezetés hozza meg a kötelező erejű, az ország fejlődésének irányt szabó döntéseket. Éppen ezért az állami vezetést olyan információkkal kell ellátni, amelyeknek a felhasználása lehetővé teszi az ország gazdaságpolitikai feladatainak és fejlesztési irányainak kialakítását. Az olyan tudományos kutatási eredményről szóló információ, mint pl. a kőolajbázison történő fehérje előállítás, rendkívül érdekes lehet az állami vezetés számára, tekintettel a takarmányprobléma megoldási lehetőségére. Vagy: az utóbbi tízegyhány évben a kőolaj vált a vegyipar alapvető nyersanyagbázisává - hatalmas petrokémiai vállalatok jöttek és jönnek létre az egész világon: a karbókémia átadta helyét a petrokémiának. Ennek kapcsán az amerikai Consolidated Coal Co. /Pittsburgh/cégnél folytatott kutatások eredményei, a cég által bejelentett találmány, valamint közleményük a Chemische Industrie c. folyóirat 1965. 8.számában - amely szerint a szén gazdaságosan magas oktánszámú benzinné dolgozható fel - minden bizonnyal nem csupán a vegyész szakembereket érdekelték, hanem a legmagasabb szintű gazdasági vezetést is, minthogy ezek az eredmények alapvető hatással lehetnek a beruházási programokra, s általában a vegyipar fejlesztési irányaira és terveire.

Megállapítható, hogy a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás elengedhetetlenül szükséges a tudományos és a gazdasági tevékenység egész folyamatában. A nézetek megegyeznek abban a tekintetben is, hogy a tájékoztatáson keresztül vezet a legrövidebb és leg gazdaságosabb ut a műszaki haladáshoz és a magasabb foku szervezettséghez.

3. A TÁJÉKOZTATÁS MÓDSZEREI ÉS FORMÁI

A tájékoztatási források kiválasztása, az információk feldolgozási módja, a terjesztés formája és módszere a felhasználók szükségleteihez kell, hogy alkalmazkodjék. Biztosítani kell a lehető legjobb feltételeket az információk felhasználásához, hogy ezzel is növekedjék a tájékoztatási tevékenység hatékonysága.

Megkülönböztetünk forrásra utaló, visszakereső tájékoztatást és érdemi tájékoztatást. Az első módszer alkalmazása esetében olyan dokumentációs szolgáltatásokat ill. kiadványokat használunk, amelyek a megfelelő forrásokra vonatkozóan tartalmaznak tájékoztatásokat, vagyis az elsődleges dokumentumokról informálnak. Ide sorolhatók a dokumentációs, bibliográfiai kartotékok, a tematikus irodalmi összeállítások, valamint az olyan tájékoztatási kiadványok, mint például: a referáló lapok, a gyorsinformációk stb. Az érdemi tájékoztatás esetében a felhasználó megkapja a dokumentumot eredetiben vagy reprodukált formában, ill. a probléma lényegét feltáró feldolgozást kap kézhez. Ezek a feldolgozások lehetnek tömörítvények, elemző-összefoglaló munkák, monográfiák, műszaki-gazdasági mutatókból készített összeállítások stb. Az érdemi tájékoztatásnak lehet más, az írott dokumentumtól eltérő formája is, mint pl. a szóbeli tájékoztatás, konzultáció, tanácsadás, előadás, felolvasás, műszaki film, kiállítás, vásár, szakmai bemutató vagy tanulmányut.

Legelterjedtebbek a forrásra utaló szakirodalmi tájékoztató kiadványok, amelyek dokumentációs vagy bibliográfiai feltárásokat tartalmaznak. Pl. a Szovjetunióban a VINITI /a Szovjetunió Összszövetségi Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Intézete/ által kiadott "Referativnij Zsurnal", amely évente kb. 1 000 000 külföldi tudományos és műszaki folyóiratcikk referátumát és elemzését tartalmazza, a Chemical Abstracts, a Chemisches Zentralblatt, a Technisches Zentralblatt, valamint a francia Bulletin Signalétique, melyet a párizsi Nemzeti Tudományos Kutatási Központ /Centre Nationale de la Recherche Scientifique = CNRS/ Dokumentációs Központja ad ki és, amely évente több mint 350 000 referátumot és bibliográfiai adatot publikál a világ műszaki és tudományos folyóirataiból. A forrásra utaló tájékoztatásnak értékes formái a tematikus irodalomkutatások, ill. a bibliográfiai összeállítások, amelyek elengedhetetlenül szükségesek egy adott probléma megfelelő áttekintéséhez.

Az érdemi tájékoztatási formák közül nagyon értékesek az elemző-összefoglaló feldolgozások, amelyek egy adott probléma helyze-

tét és fejlődési irányait ismertetik. Az ilyen szakirodalmi szintézis különösen értékes az irányító szintű vezetés számára.

4. A TÁJÉKOZTATÁSI TEVÉKENYSÉG SZERVEZETE

A tájékoztatási tevékenység érdekében a vállalatoknál és intézményeknél tudományos-műszaki, ill. tudományos vagy műszaki tájékoztatási szerveket hívnak életre. A tájékoztatási szervezet különböző a szocialista és a kapitalista országokban, bár a vállalatok szintjén sok a hasonlóság. A szocialista országokban a tájékoztatási szervek tevékenysége össze van hangolva, viszont a kapitalista államokban minden vállalat sajátmaga gondoskodik a maga körében a tájékoztatásról. A szocialista országokban az egyes iparágakban és népgazdasági ágakban olyan tájékoztató intézmények tevékenykednek, amelyek együttműködnek az adott ágazat vállalatainál működő tájékoztató szervezetekkel; ezeket összefogja a tervszerűen kialakított, a népgazdaság szükségleteinek megfelelő országos tájékoztatási rendszer.

A lengyel tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztató rendszer keretébe például az alábbi szervezeti láncszemek tartoznak:

- vállalati műszaki és gazdasági tájékoztatási intézmények;
- iparági és népgazdasági, ágazati műszaki és gazdasági tájékoztató intézmények;
- műszaki és gazdasági tárca tájékoztató intézmények;
- vajdasági tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztató intézmények, valamint
- a Központi Tudományos, Műszaki és Gazdasági Tájékoztató Intézet /CIINTE/.

Az utóbbi időben a kapitalista országokban is jelentkeznek olyan tendenciák, hogy országos viszonylatban módszertanilag és az információáramlás szempontjából összehangolják a tájékoztató tevékenységet. Megfigyelhető ez az USA-ban, Franciaországban, Angliában, Olaszországban és más országokban. Ezekben az országokban már működnek vagy a tervek szerint a közeljövőben megalakításra kerülnek az állami országos tájékoztató központok. Egyes kapitalista országokban gondoskodnak azokról a kis és közepes nagyságú vállalatokról, amelyek nem rendelkeznek kellő feltételekkel saját tájékoztató szervek megszervezésére és ezért rosszabb helyzetben vannak a műszaki fejlesztés szempontjából, mint a trösztök és a nagyvállalatok. Ilyen intézkedésekkel találkozunk Kanadában, Hollandiában és Dániában. A kis- és középipar számára még az olyan nemzetközi szervezet is, mint az OCDE /Organisation de la Cooperation et Développement Economique = Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet/ gondoskodik az e szervezetben tömörült országok részére a tájékoz-

tató rendszer megszervezéséről. Sok állam kormánya foglalkozik a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás problémájával.

A világviszonylatban fejlődőben lévő tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatásnak számos problémát kell megoldania. Az egyik ilyen igen nehéz kérdés: olyan korszerű technikai eszközök bevezetése a tájékoztatási munkába, amelyek lehetővé teszik a gyors ütemben növekvő információ mennyiségi feldolgozását és lehetőleg gyors visszakeresését az információk felhasználói részére. Ennek a problémának a megoldására komoly kutatások folynak a világ sok országában.

A tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás problémája, amely nemrégiben még csupán a bibliográfus és dokumentalista szakemberek, valamint a tudományos intézmények dolgozóinak a problémája volt, ma állami, országos problémává vált és rohamléptekkel tart a felé, hogy igen komoly nemzetközi problémává váljék, amellyel mind nagyobb mértékben foglalkoznak olyan nemzetközi szervezetek is, mint a UNESCO és az Egyesült Nemzetek Szervezete.

O!O
o

PIRÓG,W.: The role of information in the modern world

The quantity of published and unpublished scientific, technical and economic literature is growing all over the world. Considering the present rate of growth, the following figures will probably be reached by 1985:

unpublished material	about 250 000 items/year;
periodicals	about 100 000 titles/year;
patent specifications	about 1 000 000 items/year;
trade literature:	some hundred thousand items/year.

In proportion to the growth of the literature the information activities will necessarily also have to be increased. Besides the considerable results achieved so far - for instance in the documentation of medical sciences or of computers -, there are still fields where 30 per cent of the special literature is not registered at all.

It is the task of scientific, technical and economic information to further and develop its activities in these neglected fields, information being an integral part of management, planning, research and technical development.

The following two main forms of rendering information are widely adopted:

1. information referring to the source, such as e.g. card-services, abstracting journal, express-information etc.;

2. information by providing either the original documents, or their copies, or conveying the contents of documents.

The organization of the information system in the socialist countries differs from that of the capitalist countries.

The scientific, technical and economic information system in Poland includes:

information bureaux's in enterprises, research organizations etc.;

information centers in the various branches of the national economy /industry, transport etc./;

information centers of the ministries;

the Central Institute for Scientific, Technical and Economic Information /CIINTE/.

Information cannot be dealt with only on a national level; thus, international organizations as UNO, UNESCO, FID etc. are also highly interested in the problems of information.

o!o

PIRÓG, W.: О роли информации в современном мире

Количество опубликованной и неопубликованной литературы, посвященной вопросам науки, техники и экономики, повсеместно возрастает. Исходя из нынешних темпов роста, к 1985 году, повидимому сложится следующее положение:

число неопубликованных изданий достигнет порядка 250 000 наименований,

число периодических изданий - порядка 100 000 наименований,

число патентных описаний - порядка 1 000 000 наименований,

количество т.н. фирменной литературы достигнет нескольких сотен тысяч экземпляров в год.

Параллельно с количественным ростом документации, по мере необходимости развивается информационная деятельность. Наряду с достигнутыми до сих пор значительными результатами, наблюдается и отставание в отношении обработки технической литературы, напр. по медицине и по вычислительным машинам, где до 30 % литературы остается необработанной.

Расширение и углубление обработки еще не охваченных до сих пор областей литературы является задачей научной, технической и экономической информации. Таковая представляет собой важный фактор технического развития, управления, планирования и исследований.

В отношении выдачи информации определились две основные формы:

1. Справочная информация, указывающая на источник, как напр. информационные картотеки, реферативные журналы, экспресс информация и пр.

2. Информация в виде оригинала или репродукции документа /полная информация/, либо в виде аналитического обзора, предназначенного для специалиста.

Организационно, информация в социалистических странах отличается от информации в капиталистических странах.

Система технической и экономической информации ПНР включает в себе:

Информационные подразделения на предприятиях, в исследовательских институтах и пр.

Центры информации экономических отраслей /промышленность, транспорт и т.д./

Информационные подразделения в Министерствах.

Центральный институт научной, технической и экономической информации ЦИИТЭИ.

Проблемы информации должны рассматриваться не только на национальном уровне, так как международные органы, как ООН, ЮНЕСКО, МФД и др. обращают серьезное внимание на вопросы информации.

▼▼

PIRÓG, W.: Über die Rolle der Information in der modernen Welt

Die Menge der sich mit wissenschaftlichen, technischen und wirtschaftlichen Fragen befassenden Fachliteratur - ob publiziert oder nicht -, nimmt in der ganzen Welt zu. Das derzeitige Entwicklungstempo als Grundlage nehmend erhält man für 1985 schätzungsweise folgende Angaben:

nicht veröffentlichte Publikationen	etwa	250 000 Titel	jährlich
Zeitschriften /Periodika/	etwa	100 000 Titel	"
Patentschriften	etwa	1 000 000 Titel	"
sog. Firmenliteratur	einige	hunderttausend Titel	"

Parallel mit dem Anwachsen der Zahl der Dokumente erweitert sich notwendigerweise auch die Dokumentationsstätigkeit. Trotz der bisher erzielten bedeutenden Ergebnisse - z.B. auf dem Gebiete der Dokumentation der Medizin und der Rechenanlagen - sind noch immer 30 % der Fachliteratur überhaupt nicht erschlossen.

Die Förderung und Entwicklung der noch nicht erschlossenen Gebiete ist die Aufgabe der wissenschaftlichen, technischen und wirtschaftlichen Dokumentation. Diese ist ein wesentlicher Faktor der technischen Entwicklung, der Leitung, Planung und Forschung.

Zwei Hauptformen haben sich bei der Verfügungstellung von Information verbreitet:

1. die auf die Quelle hinweisende, sog. Recherche-Information, wie z.B. die Dokumentationskarteien, Referateblätter, Schnellinformationen, usw.;

2. die Information durch Bereitstellung des Originaldokuments, ev. in Reproduktion oder eine analytisch-zusammenfassende Bearbeitung /Zusammenfassung/ für den Fachmann.

Die Information ist in den sozialistischen Ländern anders als in den kapitalistischen Ländern organisiert.

Das polnische technische und wirtschaftliche Informationssystem besteht aus:

Informationsstellen in Unternehmungen, Forschungsinstituten, etc.;

Informationszentren der Wirtschaftszweige /Industrie, Transport, etc./;

Informationsstellen in den Ministerien;

Das Zentrale Wissenschaftliche, Technische und Wirtschaftliche Informationsinstitut /CIINTE/.

Die Informationsprobleme dürfen nicht nur auf nationale Ebene behandelt werden, da internationale Organe, wie die Vereinten Nationen, die UNO, UNESCO, FID, etc. sich eingehend mit Dokumentation beschäftigen.

***